

گفت‌وگو با آرش سلطانعلی، مدیر مدرسه هنری ایده

سلطانعلی: نظام آکادمیک ایران فاقد آموزش‌های کاربردی است

مدرسه خصوصی آموزش هنرهای تجسمی «ایده» با مدیریت آرش سلطانعلی، هنرمند طراح، از خرداد 1387 شروع به جذب هنرجو کرد. این مدرسه در 30 مهر همان سال به طور رسمی افتتاح شده و در 30 مهر سال 1388 یک سالگی خود را و در 27 مهر امسال (1392) پنجمین سالگرد شروع فعالیت خود را جشن گرفت. این مدرسه به دلیل کیفیت آموزشی خود شهرت بسیاری دارد. به جهت گفت‌وگو در پیرامون چگونگی فعالیت این مدرسه، با آرش سلطانعلی، مدیر و موسس این موسسه به گفت‌وگو نشستیم. این هنرمند معتقد است که نظام آکادمیک ایران در همه رشته‌های هنری و به ویژه رشته گرافیک فاقد آموزش‌های کاربردی و عملی است و یک دلیل موفقیت برای مدرسه ایده، آموزش‌های کاربردی محور است.

چه دلایلی باعث تاسیس و افتتاح مدرسه ایده شد؟

تمام کسانی که به عنوان مدرس، محقق و پژوهشگر در حوزه گرافیک فعالیت داشته به این نکته واقف اند که در نظام آموزش آکادمیک کشور خلا بزرگ عدم آموزش کاربردی وجود داشته و دارد. مهم‌ترین انگیزه من برای تاسیس این مدرسه، ارائه آموزش‌های کاربردی بود.

بر این اساس آیا برنامه آموزشی مدرسه ایده با جذب دانشجویان و یا دانش‌آموزان هنرستان‌ها، که تحصیلات‌شان را به پایان رسانده‌اند، شروع می‌شود؟ آیا هنرجوی صفر و بدون پیش‌زمینه عملی در رشته گرافیک را هم می‌پذیرید؟

در برخی از رشته‌ها نیاز است که هنرجو حتماً یک پیش‌زمینه فکری و ذهنی داشته باشد، حال این پیش‌زمینه ممکن است یا در هنرستان‌ها و یا در دانشکده‌ها به دست بیاید. مدرسه ایده در برخی از موارد و رشته‌ها آموزش هنرجویانش را از پایه شروع کرده است؛ اما عموماً هنرجویانی که در رشته گرافیک در مدرسه ایده آموزش دیده‌اند، معمولاً پیش‌زمینه و اطلاعاتی از این رشته داشته و با حضور در ایده به تکمیل دانش تخصصی خود در زمینه کار حرفه‌ای پرداختند. با توجه به آمار دفتر ثبت‌نام ما بیشتر این هنرجوها یا دانشجویان فارغ‌التحصیل و یا در حال تحصیل در دانشکده‌ها بودند. تعدادی نیز پس از گرفتن دیپلم در ایده ثبت‌نام کرده‌اند. این مساله نشان می‌دهد که دانشکده‌ها و یا هنرستان‌ها به طور تخصصی آموزش نداده و هنرجوها را برای کار حرفه‌ای و ورود به بازار کار، تربیت نمی‌کنند.

شرح دروس آموزشی شما چگونه است و این دروس را بر چه اساسی تعریف و تنظیم کرده‌اید؟

ما از همان بدو تاسیس در سال 1387، برای تعیین و تدوین محتوا و برنامه‌های آموزشی، معیارمان بر این بود که محتوای دروس ما کلیشه‌ای و تکراری نباشند. بر این اساس و برای تدوین نظام آموزشی در مدرسه هنری ایده، یک شورای برنامه‌ریزی آموزشی متشکل از دکتر علیرضا سمیع‌آذر، بهرام کلهرنیا، مسعود سپهر، طاهره محبی تابان، مینو واتقی و من، تشکیل شد. شورای برنامه‌ریزی برای تدوین نظام‌نامه آموزشی به تحقیق و پژوهش دامنه‌داری اقدام کرد. در این پژوهش نظام آموزشی همه هنرستان‌ها و دانشکده‌های ایرانی و حتی مدارس و آموزشگاه‌های خصوصی را بررسی کرده و با مدرسه‌های هنری مطرح در کشورهای اروپایی برای مطلع شدن از نظام آموزشی‌شان و شرح دروس،

ارتباط گرفتیم. در این راستا ما به بومی سازی برخی سیستم‌های آموزشی موفق در دنیا نیز پرداختیم تا برای پیاده کردن در فضای فکری و فرهنگی جامعه ایرانی مناسب باشد. تمام این مراحل حدود یک سال به طول انجامید.

مهم‌ترین عامل تاثیرگذار در تدوین شرح درس شما چه بود؟

اصلی‌ترین عامل تاثیر گذار در تدوین برنامه آموزشی مدرسه ایده، کاربردی بودن دروس و کلاس‌ها بود. من معتقدم که صرف آموزش مباحث تئوریک چیزی به دانشجویان اضافه نمی‌کند، بلکه باید کاربردهای عملی این تئوری‌ها و بیان نکات و تکنیک‌های ریز و به اصطلاح «فوت و فن کوزه‌گری» را به هنرجوها آموزش داد. لازم به ذکر است که در مدرسه ایده، حتی اعضای شورای آموزشی، بخاطر به روز بودن طرح درس‌ها و نحوه آموزش، بطور پیوسته تغییر و تحول پیدا می‌کند. عدم تغییر و استفاده از یک سیستم آموزشی از 50 سال پیش تاکنون مهم‌ترین آفت دانشگاهی است. باید برنامه‌ها و سیستم‌های آموزشی و حتی شرح دروس آموزشی را نیز سال به سال تغییر داده و همزمان با تحولات جهانی در این حوزه پیش رفت.

به نظر هم‌سنجی دوره‌های آموزشی در مدرسه هنری ایده با شیوه آموزش دانشگاه‌ها می‌تواند درخور توجه باشد. اگر مایل هستید به اختصار به این مقایسه بپردازید؟

در دانشگاه محتوای آموزشی در یک چارچوب کاملاً تئوری ارایه می‌شود، اما در مدرسه ایده آموزش‌ها کاربرد محور است. متأسفانه فضای امروز جامعه و مدرک گرایی رایج، باعث شده تا دانشجویان به دنبال کسب معلومات نباشند و هدف اصلی رسیدن به مدارک لیسانس و یا فوق‌لیسانس است، اما در مدرسه ایده طبیعتاً هدف نمی‌تواند مدرک باشد بنابراین هدف هنرجوی مدرسه ایده کسب واقعی دانش و معلومات است.

موضوع دیگر مطالب و سرفصل‌های کهنه و قدیمی در دانشگاه‌هاست که معمولاً متعلق به چندین دهه قبل و منسوخ شده است. نظریه‌ها و تفکرات جدیدی مدام در دنیای هنر مطرح می‌شود که باعث ناکارآمدی نظریه‌های رایج در دانشگاه‌های ایران می‌شود. در مدرسه ایده تدوین سرفصل‌های آموزشی و شرح درس‌ها پویا و روزآمد به پیش می‌رود. همچنین معتقد هستم آنچه را که امروزه در دانشگاه‌ها در 4 سال دوره کارشناسی ارایه می‌شود، می‌توان در عرض یکسال آموزش داد. بر این اساس می‌توان گفت که 3 سال از زندگی دانشجویان در دانشگاه‌ها به بطلت می‌گذرد، این در حالی است که هنرجوها در ایده در عرض یکسال به بازدهی کامل عملی و کاربردی می‌رسند. موضوع دیگر در سطح سواد و دانش استادان و مدرسان در دانشگاه‌هاست. البته در دوره دانشجویی ما استادان بسیار خوب و شهیری حضور داشتند و تدریس می‌کردند و امروزه هم برخی استادان خوب و دانش محور در دانشگاه‌ها پیدا می‌شوند، اما به علت توسعه بی رویه دانشکده‌های هنری، جذب استادان و مدرسان بر مبنای اصول درستی صورت نمی‌پذیرد و این باعث شده تا مدرسانی با سطح سواد کم و یا باسواد، اما سواد فسیل شده حتی به عنوان عضو هیات علمی دانشکده‌ها پذیرفته شوند. با این اوضاع واضح است که چه دانشجویانی از زبردست این مدرسان بیرون خواهند آمد.

اما رویکرد مدرسه ایده همکاری با مدرسانی پرمعلومات، روزآمد، دارای تجربه های عملی و کاربردی است. من معتقدم حضور مدرسان جوان باعث پویایی و تحرک بیشتر و البته روزآمدی و کاربردی بودن

آموزش‌ها می‌شود. بر این اساس در مدرسه ایده عمدتاً از میان مدرسان جوان ولی پر معلومات، پویا و درگیر در موضوعات کار حرفه ای که با دقت و وسواس بسیاری انتخاب می شوند پذیرش می شود.

مشکل دیگر دانشگاه‌ها حضور تعداد بسیار زیاد دانشجویان در یک کلاس است. این باعث می‌شود که کیفیت رسیدگی به این دانشجویان پایین بیاید. در صورتی که در مدرسه ایده با وجود عدم صرفه های اقتصادی، تلاش می شود تا تعداد هنرجوها در هر کلاس‌ها محدود باشد تا مدرس بتواند به کیفیت بیشتر آموزش خود توجه داشته و برای هنرجوها به طور یکسان وقت و انرژی کافی بگذارد.

مدرسه ایده اکنون از شهرت خاصی برخوردار است و استادان مطرحی در آن تدریس می‌کنند. به نظر شما مهم‌ترین دلیل این همکاری چیست؟ تا چه میزان این مساله به فعالیت حرفه‌ای خود شما در حوزه گرافیک و بالطبع آشنایی پیشین این استادان با کار خود شما، بستگی دارد؟

قاعدتاً حضور مدرسانی که از ابتدای فعالیت مدرسه ایده به ما پیوستند به آشنایی های قبلی من در این حرفه و صنف با آنها بر می‌گردد. به هر حال در ابتدای شروع فعالیت هنوز عملکردی را به عنوان یک کارنامه کاری نمی شد ارزیابی کرد، اما پس از گذشت چند سال فعالیت و شهرت و شانی که بر اساس عملکرد مناسب مدرسه ایده به دست آمد، جذابیت تدریس در این مدرسه را برای بسیاری از مدرسان دیگر نیز بوجود آورد.

ارتباط شما با هنرجویان پس از اتمام دوره و فارغ التحصیلی‌شان از مدرسه ایده چگونه است؟ اطلاع دارید چه تعداد از این هنرجوها وارد بازار کار حرفه‌ای در این حوزه شده‌اند؟

ارتباط ما با هنرجوها پس از اتمام دوره های آموزشی قطع نمی‌شود و ما معمولاً به طور مرتب پیگیر و جویای وضعیت آنها در بازار کار هستیم. در ویژه‌نامه‌ای که به مناسبت جشن یک‌سالگی مدرسه ایده، منتشر شد گزارشی تحلیلی درباره نخستین هنرجوهای ما درج شده بود. در این مطلب، میزان سن و سال هنرجوها و اینکه چه شغلی داشتند و پس از اتمام دوره به چه مشاغلی دست پیدا کردند، بررسی و شرح داده شده بود. این روش بررسی در طول فعالیت ما ادامه پیدا کرد. امسال نیز مثل همه سالهای گذشته، همکاران من مشغول جمع‌آوری اطلاعات درباره وضعیت و پیشرفت شغلی و حرفه ای هنرجوهای فارغ التحصیل از مدرسه، هستند.

اما باید عرض کنم اغلب کسانی که در مدرسه هنری ایده آموزش دیدند ارتباط خود را با مدرسه حفظ کرده و به اذعان خود موفقیت‌های شغلی‌شان را مدیون مدرسه ایده هستند.

نسبت تعداد هنرجوهای مرد و زن شما چگونه است؟ ورود به بازار کار حرفه‌ای و موفقیت شغلی بیشتر نصیب مردها شده است یا زن‌ها؟

با اختلاف کمی معمولاً تعداد هنرجویان زن از مردها بیشتر بوده است. تقریباً حدود 60 درصد از هنرجوهای ما زن و 40 درصد مرده بوده‌اند. در دانشکده‌ها نیز وضع به همین صورت است. به عقیده من این مساله به نگاه اختصاصی و علاقه شخصی زن‌ها یا مردها به هنر ارتباط چندانی ندارد، بلکه بیشتر به جریان ها و الگوهای جمعیت شناختی ارتباط دارد.

اما درباره موفقیت‌های شغلی این نسبت برابر است و یا تفاوت چندانی ندارد. البته ممکن است آقایان به دلیل موقعیت‌ها و مسوولیت‌های طبیعی‌شان در اجتماع ممکن است به طور جدی‌تر به دنبال بازار کار و یافتن شغل مناسب در این رشته هستند.

مدرسه ایده خود مجوز انتشار کتاب هم دارد، آیا منابع مکتوب و کتاب‌های آموزشی را بر اساس سرفصل‌های درسی برنامه‌ریزی شده، خود منتشر می‌کنید یا به دیگر کتاب‌ها و منابع آموزشی نیز اطمینان دارید؟

به نظر من در این دهه کتاب‌های آموزشی مناسب و استاندارد در حوزه گرافیک از سوی ناشران بسیاری منتشر و در دسترس مخاطبان و علاقه‌مندان قرار گرفته است. البته نمی‌توان انکار کرد که کتاب‌های بی‌کیفیت نیز به وفور چاپ شده و در بازار موجود است. ما برای معرفی منابع درسی به دانشجویان و هنرجویان این مدرسه دقت بسیاری را به خرج می‌دهیم. همچنین اگر نتوانستیم در مبحثی کتاب مناسبی را برای معرفی به عنوان منبع درسی بیابیم، خود به تدوین و انتشار آن اقدام می‌کنیم. عنوان مثال در درس «طراحی پوستر» کتاب آموزشی مناسبی در ایران منتشر نشده بود و بر اساس این نیاز مدرسه ایده کتاب آموزشی مفیدی را تدوین و منتشر کرد تا هم دانشجویان و هنرجوهای این مدرسه و هم دیگر مخاطبان از آن بهره ببرند. به دلیل گستردگی و تنوع زیاد درس‌ها و یا دوره‌های آموزشی ایده امکان انتشار تمام کتاب‌های آموزشی توسط انتشارات ایده وجود ندارد.

بسیاری از روان‌شناسان بر این عقیده هستند که برای پرورش ذوق و خلاقیت در هنر، باید از دوران کودکی فعالیت در هنرها را آغاز کرد. در این 5 سال فعالیت مدرسه ایده، آیا اتفاق افتاده که والدین کودکی مثلا 7 ساله برای آموزش طولانی مدت فرزندشان، در مدرسه ایده ثبت‌نام کرده و تقاضا داشته باشند که به عنوان مثال پس از 10 سال فراگیری هنر در مدرسه ایده، فرزند آنها بتواند به جز دیگر علایق درسی و شغلی در حوزه گرافیک نیز وارد بازار کار حرفه‌ای شود؟

با این رنج سنی مورد نظر شما تاکنون هنرجویی را ثبت‌نام نکرده‌ایم، اما بودند والدینی که برای ثبت‌نام فرزندشان و یا درخواست مشاوره برای چگونگی علاقه‌مند کردن کودک به هنر، به ما مراجعه کردند. البته امروزه والدین چندان به آموزش طولانی مدت و پایه‌ای فکر نمی‌کنند و طولانی‌ترین زمان و دوره آموزشی مدنظر آنها دو تا سه سال بوده است. ما در دوره‌ای هم چند هنرجوی کودک در سنین 10 و 12 ساله را پذیرفتیم، اما به طور کل از آنجایی که مدرسه ایده و سرفصل‌های آموزشی آن برای گروه سنی کودک برنامه‌ریزی نشده، مخاطبان و هنرجوهای ما معمولا از میان فارغ‌التحصیلان هنرستان و سنین بالاتر بوده است.